

On the need for a thorough reform of the administrative territorial structure of Bulgaria

Krasimir Levkov & Veliko Velikov

University of agribusiness and rural development, Bulgaria

Abstract: The study aims at substantiating the need for a thorough administrative and territorial reform in the Republic of Bulgaria. On the basis of the analysis of strategic and normative documents regulating the administrative and territorial structure and the regional development of Bulgaria and on the basis of the current trends in the development of the demographic processes and the settlement network of the country, suggestions and recommendations are made to the competent state bodies for preparation and implementation of a thorough administrative and territorial reform, adequate to the current state of development of the country.

Keywords: administrative and territorial structure, reform, districts, municipalities, mayoralities.

Относно необходимостта от цялостна реформа на административно-териториалното устройство на България

Красимир Левков, Велико Велико

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Резюме: Изследването цели да обоснове необходимостта от цялостна административно-териториална реформа в Република България. Въз основа на анализа на стратегически и нормативни документи, регламентиращи административно-териториалното устройство и регионалното развитие на България, и на актуалните тенденции в развитието на демографските процеси и селищната мрежа на страната са направени предложения и препоръки до компетентните държавни органи за подготовка и провеждане на цялостна административно-териториална реформа, адекватна на съвременния етап на развитие на страната.

Ключови думи: административно-териториално устройство, реформа, области, общини, кметства.

Въведение

През последните 140 години, откакто съществува третата българска държава, нейното административно-териториално устройство е претърпяло многократни промени. Измененията в административната подялба на България в периода от Освобождението до 1940 г. най-често са свързани с промени в държавните граници, а в по-късния период са резултат и от промени в политическите отношения и държавното устройство. Въпреки честите изменения, касаещи основно възприемането на 2- или 3-степенна йерархия на административните единици, административно-териториалното ни устройство има една устойчива характеристика: силно централизирано управление и относително малки правомощия на административните единици от по-нисък порядък. Това се обяснява главно с унитарния характер на българската държава, който не допуска наличието на автономни териториални единици. Но то е свързано и с други фактори – националните традиции и народопсихологията, икономическите и политическите реалности в страната.

Цел на изследването: да се обоснове необходимостта от цялостна реформа на административно-териториалното устройство на България.

Материал и методи

Анализирани са стратегически и нормативни документи, регламентиращи административно-териториалното устройство и регионалното развитие на България. Проследени са актуалните тенденции в развитието на демографските процеси и селищната мрежа на страната.

Резултати и дискусия

Съвременното административно-териториално устройство на нашата страна се определя от прякото действие на два основни документа: Закона за административно-териториалното устройство на Република България (ЗАТУРБ), приет през 1995 г. (Закон за административно-териториалното устройство на Република България. Обн. ДВ. бр. 63 от 14 Юли 1995 г., изм. и доп. 1996 – 2017 г.) и Указ № 1 от 1999 г. на Президента на Република България за утвърждаване границите, административните центрове на области и общини, включени в тях. (Указ № 1 от 05.01.1999 г. за утвърждаване границите, административните центрове на области и общини, включени в тях, издаден от Президента на РБ, обн., ДВ, бр. 2 от 8.01.1999 г.)

Влияние върху него оказват Конституцията и други нормативни актове, например:

- ✓ Закон за местното самоуправление и местната администрация;
- ✓ Закон за регионалното развитие;
- ✓ Закон за устройството на територията.;
- ✓ Закон за кадастъра и имотния регистър.

След влизането на страната в ЕС влияние има и европейското законодателство.

Глава втора от ЗАТУРБ регламентира реда за създаване на административно-териториални единици (области и общини) и съставни административно-териториални единици (кметства и райони).

Глава четвърта от същия закон урежда реда за извършване на административно-териториални промени в областите, общините, районите, кметствата, населените места и селищните образувания. В ЗАТУРБ не съществува хипотеза за промяна в броя на областите (определен на 28 според текста на чл. 6, ал. 1). Според същия член, ал. 2 „границите и административните центрове на областите се определят с Указ на президента по предложение на Министерския съвет”. Същата процедура е разписана в закона и при промяна границите, административните центрове и имената на областите (чл. 26, ал. 1, ал. 2).

В чл. 27 от ЗАУТРБ се разглеждат хипотезите за закриване на община поради разделяне (ал. 1) и поради сливане (ал. 3). Първият случай предвижда разделянето на една община на две или повече нови общини при изпълнението на няколко условия (в изпълнение на изискванията на чл. 8, чл. 9 и чл. 28). Резултатът от това разделяне се изразява в увеличаване на броя на общините в страната, който понастоящем е 265. Най-новата община с център гр. Сърница е създадена през 2014 г.



Фиг. 1. Административно-териториално устройство на България, 2018 г.

Източник: Портал за отворени данни на Република България //

<https://opendata.government.bg/dataset/activity/o6wnha-cbphnua-tpnmecehhn-othetn-kbm-30-06-2018-r>

Втората хипотеза, свързана с **намаляване на броя на общините** произтича от законовата възможност за закриване на общини поради тяхното сливане (чл. 27, ал. 3). От приемането на ЗАТУРБ през 1995 г. до сега тя не е реализирана. Тук ще се опитаме да обосновем необходимостта от нейното прилагане, както и от цялостна реформа в административно-териториалното устройство на България, проведена на принципа „отдолу нагоре”. Принцип, който не допада на управляващите, изповядващи идеята за силно централизирано управление, но който по наше мнение днес няма алтернатива.

Идеята на настоящото изследване е паралелно с неизбежното закриване на селища, обикновено поради липса на постоянно население - по данни на НСИ към края на 2017 г. такива са 162 села! (<http://www.nsi.bg>) - **да се пристъпи към намаляване на броя и окрупняване на административно-териториалните единици** - общини и области, включително и на съставните административно-териториални единици - кметства и райони. Едва тогава ще има смисъл и подготвяната в момента по принципа „отгоре надолу” реформа, изразяваща се в изменение на броя и обхвата на районите за планиране на нива NUTS 1 и NUTS 2 чрез механично „прехвърляне” на отделни административни области от един район към друг. Припомняме, че подобна „реформа” вече беше проведена през 2006 г., за да се отговори на формалните критерии за брой на населението в статистическите райони на ниво NUTS 2.

Обосновката на предлаганата реформа налага анализирание на тенденциите в демографското развитие и измененията в селищната мрежа и административно-териториалното устройство на страната.

➤ *Демографски тенденции*

В края на XIX и началото на XX век българското население се характеризира с традиционен тип възпроизводство - висока смъртност и още по-висока раждаемост, положителен естествен прираст, ниска средна продължителност на живота и прогресивна възрастова структура. През 20-те години то навлиза в първата фаза на демографския преход, характерна с понижаване на смъртността и покачване на естествения прираст до над 20‰. В периода от 1920 до 1946 г. броят на населението нараства с 45% - от 4,8 до 7 млн. души. (www.nsi.org) Тази демографска ситуация се отразява позитивно на развитието на селищната мрежа, тъй като аграрният характер на икономиката стимулира усвояването на нови земеделски земи и възникването на селски селища, главно от пръснат тип (колиби и махали). Не случайно броят на селищата у нас е най-голям именно през 30-те и 40-те години, когато надхвърля 6 хиляди.

Следващите фази на демографския преход в България протичат при различни социално-политически условия. През втората фаза – от средата на 40-те до средата на 60-те г., общият брой на населението расте по-бавно, като още тогава започва спад в броя на селското население. За около 20 години то намалява с почти 1 млн. души. (www.nsi.org) В резултат от насилствената „колективизация” в земеделието се проявяват признаци на обезлюдяване на някои селски райони, а Видинска област става първата с регистриран още през 60-те г. спад на общия брой на населението. (www.nsi.org)

През третата фаза на прехода – от средата на 60-те до средата на 80-те г. - раждаемостта продължава да спада, а смъртността се покачва и естественият прираст бързо намалява. През тези 2 десетилетия общият брой на населението нараства с около 0,7 млн. и то достига своя исторически максимум от почти 9 млн. Ръстът в градовете е около 2 млн., но в селата се наблюдават все по-сериозни признаци на депопулация. Тяхното население намалява с 1,3 млн. - спад с около 30%. Освен във Видинска област, през 70-те и 80-те г. спада населението и в още 9 области на страната. (www.nsi.org)

Четвъртата, последна фаза на демографския преход протича у нас след 1985 г., на фона на резките политически и социално-икономически промени, обхванали цялото българско общество. Още към края на 80-те г. естественият прираст в страната става отрицателен поради едновременния спад на раждаемостта и покачването на смъртността. Ходът на демографските процеси в България е силно повлиян от дълго потисканата и „отприщила се” в края на 80-те г. емиграция. И ако преселването на над 300 хил. български турци през 1989 г. може да се определи като политическа емиграция, то интензивният емигрантски поток към страните от Западна Европа и Северна Америка, в резултат на който за четвърт век около 1 млн. българи в активна възраст напуснаха страната, има главно икономически характер. В емиграцията участват както селски, така и градски жители, но е факт, че тя изчерпва в най-голяма степен демографския потенциал на селата (а вече и на малките градове).

Съвременната демографска ситуация в България се определя като *демографска криза*. Тя е характерна за страните, завършващи своя демографски преход. Раждаемостта е около 9‰ (9,2‰ в градовете и 8,5‰ в селата през 2017 г.). Смъртността бавно се покачва и през последните години надминава 15‰, като в селата е много по-висока (22‰), отколкото в градовете (13‰). Естественият прираст през 2017 г. е -6,5‰ (-4‰ градовете и -13,5‰ в селата). Намалението на населението в резултат на естествения прираст се дължи предимно на негативните демографски тенденции в селата. (www.nsi.org)

През последните три десетилетия броят на населението на България намаля с около 2 млн. души - с по 1 млн. в градовете и в селата, и днес е по-малко, отколкото в средата на XX в. Броят на селското население през 2017 г. е под 1,9 млн. и е най-ниският за целия период от Съединението до днес.

Демографските прогнози на Евростат и на НСИ очертават продължаващо трайно намаление на броя на българското население до около 6,4 – 6,6 млн. към 2030 г. и 5,6 – 5,8 млн. към 2050 г. (<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm>; Прогноза за населението на България по пол

и възраст. НСИ, 2015.) Основание за подобни очаквания дава не само негативната тенденция от последните 30 години, но и демографската политика на България. На настоящия етап (до 2030 г.) тя е насочена към „забавяне темповете на намаляване на броя на населението” (Актуализирана национална стратегия за демографско развитие на населението в република България (2012 – 2030 г.). МТСП, София, 2012) чрез утвърждаване на двудетния семеен модел, който не гарантира постигането на просто възпроизводство на населението.

➤ **Изменения в броя на населените места**

По данни на М. Деведжиев през 1912 г. общият брой на селищата в България е 5018, в т.ч. 80 града, 3840 села и 1098 колиби. До 1926 г. той бързо се увеличава, като достига общо 5761 селища, в т.ч. 93 града, 4276 села и 1392 колиби. Ръстът продължава и през следващите години, като към 1.07.1939 г. общият брой на селищата достига 6049, в т.ч. 95 града, 4283 села, 1371 махали и колиби, 169 гари и 89 манастири. (Деведжиев, М. Кратка история на селищното развитие по българските земи. Изд. на ОФ. София, 1979) За малко повече от четвърт век общият брой на селищата нараства с 1031 (ръст около 20%).

Още през 50-те г. на миналия век във връзка с интензивната индустриализация и одържавяването на земеделската собственост в страната започва процес на бърза промяна в статута и броя на селищата. От една страна, селищната мрежа се обогатява със създаването на нови типове селища (промишлени и минни), като някои от тях в последствие се развиват като градски селища или квартали на по-големи градове. От друга страна, намалява броят на селските селища, като причините за това са различни: придобиване на градски статут, присъединяване към градове, сливане, изселване във връзка с промишлено и хидротехническо строителство, загуба на население. Така преброяванията на населението, провеждани от 40-те до 70-те г. установяват следния общ брой на селищата: 1946 г. – 6033, 1956 – 5933, 1965 – 5687, 1975 - 5373. Към края на 1979 г. общият брой на селищата в България възлиза на 5368 (намаление с 681 спрямо 1939 г.), в т.ч. 221 града, 4419 села, 407 махали, 307 колиби, 5 промишлени и 2 минни селища, 5 гари и 2 манастира. (География на България. Том 2. Икономическа география. Географски институт при БАН. София, 1981)

През 80-те и 90-те години процесът на намаляване броя на селските селища продължи главно за сметка на пръснатите селища (колиби и махали), които поради малкия брой на населението са най-уязвими от демографска гледна точка.

След влизането в сила на ЗАТУРБ през 1995 г. всички неградски селища в страната получиха статут на села. Продължава намаляването на техния брой, преди всичко поради задълбочаващата се депопулация, както на отделни селища, така и на все по-обширни територии в селските райони.

Според информация на НСИ към 19.01.2018 г. селищната мрежа в България **включва 5256 населени места - 257 града, 2 манастира и 4997 села.** (<http://www.ekatte.com>) Само през последните 5 години (2013 – 2017) са закрити 12 села и 12 са присъединени; създадени са едва 2 нови населени места. В резултат броят на населените места в страната намалява с 22, като в половината от случаите основанието за закриване е липсата на постоянно население. Въпреки това **към края на 2017 г. още 162 населени места в страната са без население**, а 1172 населени места имат население под 50 души. (<http://www.nsi.bg>) Това означава, че 3% от населените места в България са пряко застрашени от закриване, а около ¼ са в потенциален риск.

Промени в административно-териториалното устройство

Последната голяма административно-териториална реформа на равнище общини е от преди почти 40 години. През 1979 г. с постановление на МС са закрити съществуващите 1389 общини и са създадени 291 *селищни системи* (първообраз на съвременните общини), като до 1981 г. техният брой достига 300. (България. Райони, области, общини. УИ „Св. Климент Охридски”. София, 2010)

На равнище административни области промените са по-чести, а конфигурацията на областите – по-неустойчива. Последната промяна в това отношение е от 1999 г., когато деветте

области, създадени през 1987 г. са закрити и на тяхно място са създадени сегашните 28 области. По същество е възстановено административно-териториалното устройство на страната от преди 1987 г.

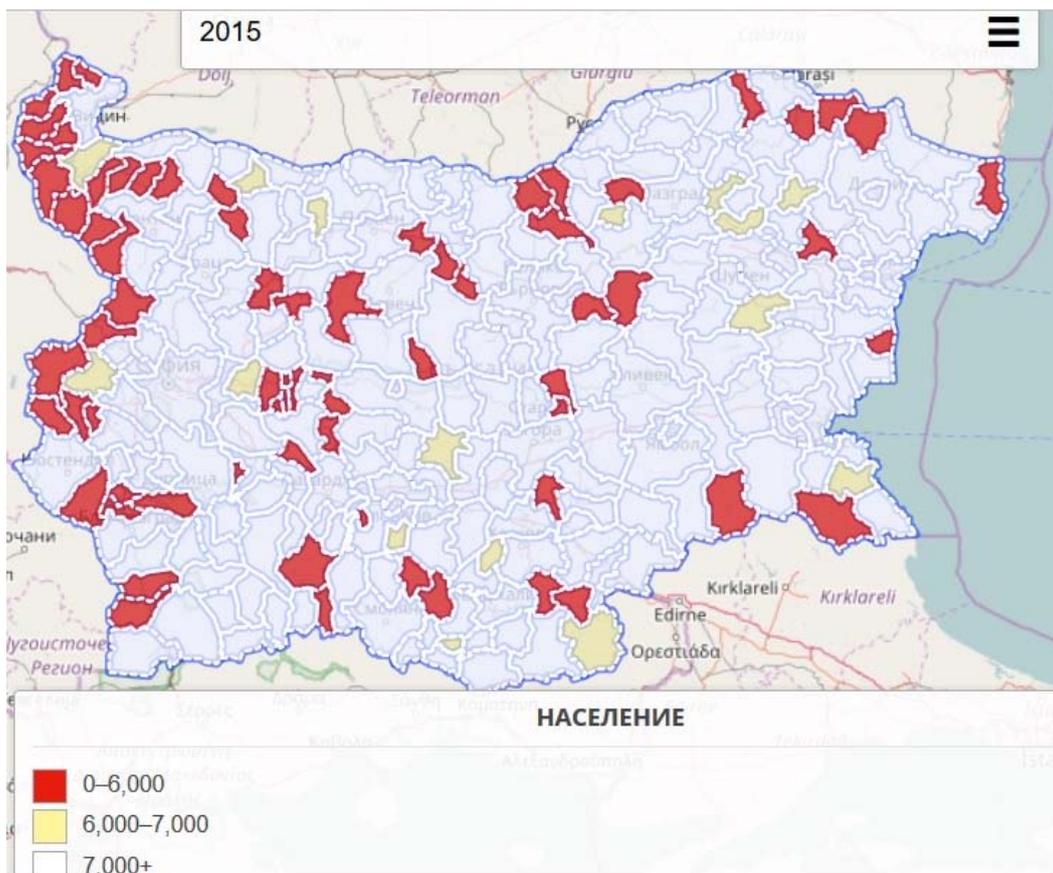
➤ **Изисквания на Европейския съюз (ЕК, Евростат и др.)**

Във връзка с изискванията на ЕС в предприемаческия период (през 2000 г.) в България бяха обособени и официализирани 6 района за планиране: *Северозападен, Северен Централен, Североизточен, Югоизточен, Южен Централен и Югозападен*. Броят и обхватът на районите до известна степен кореспондираше с разкритите от български изследователи през втората половина на XX в. социално-икономически райони. (География на България. Том 3. Физикогеографско и социално-икономическо райониране. Географски институт при БАН. София, 1989.)

При последвалите промени в законодателството на страната (нови закони за регионалното развитие, приети през 2004 и 2008 г.) и в нормативната база на ЕС (регламенти относно изискванията за брой население в териториалните единици за статистически цели NUTS 1, NUTS 2 и NUTS 3) териториалният обхват на някои от районите за планиране беше променен. Областите Плевен и Ловеч бяха извадени от Северния централен район и бяха „прехвърлени” към Северозападния район. Тяхното място беше запълнено от областите Русе, Разград и Силистра, които дотогава бяха част от Североизточния район. По подобен начин област Стара Загора беше извадена от състава на Южния централен район и включена в състава на Югоизточния район. Така формално беше изпълнено изискването за минимален брой население от 800 хил. души във всеки от районите за планиране. (REGULATION (EC) № 1059/2003 of the european parliament and of the Council of 26 May 2003 on the establishment of a common classification of territorial units for statistics (NUTS))

Поради продължаващия процес на депопулация в страната в края на плановия период 2014-2020 г. се налагат нови промени в броя и териториалния обхват на районите за планиране. Формалната причина е несъответствието на броя на населението с количествения критерий от минимум 800 хил. души за райони от ниво NUTS 2 в два от районите – Северозападен и Северен централен, което е установено още в края на 2017 г. Не отговарят на критерия от минимум 150 хил. души за райони от ниво NUTS 3 и 11 от 28-те области, като в област Видин по същото време то е едва 87 хил. души. В 72 от общините броят на населението е под 6 хил. души (при 32 за 2000 г.), а в още 16 то е между 6 и 7 хиляди. (Население по области, общини, местоживееене и пол. <http://www.nsi.bg/bg/content/население-по-области-общини-местоживееене-и-пол>), какъвто е минималният брой, изискван от ЗАУТРБ за обявяване на нова община (фиг. 1).

Крещяща илюстрация на демографската криза е развитието на депопулационния процес в най-малката по население у нас община – Трекляно. Тя обхваща 19 населени места, като по данни на НСИ към края на 2017 г. нейното население е едва 798 души. Само за последните 10 г. то е намаляло с 313 души или с близо 30%. През 2017 г. в общината са родени 6 деца, а умрелите са 26. Нивото на раждаемост е 7,5‰, на смъртност – 32,5‰, а естественят прираст е -25‰. В предходните 7 години (от 2010 до 2016 г.) броят на родените варира от 1 до 5, на умрелите – от 28 до 42, като средно за 1 година общината губи по 30 души от своето население. В надтрудоспособна възраст е 44% от населението, а в подтрудоспособна – 3%. Средната гъстота на населението е 3 души/кв.км. (<http://www.nsi.org>) С изключение на общинския център, населението по постоянен адрес на всяко едно от останалите села е под 50 души (<http://www.grao.bg>).



Фиг. 1. Групиране на общините според броя на населението, 2015 г.

Източник: Алексиев, Я. Все повече, все по-малки български общини.

<https://www.economic.bg/bg/news/8/vse-poveche-vse-po-malki-balgarski-obshtini.html>

Дори беглият преглед на тези данни предизвиква сериозни съмнения относно шансовете на общината да оцелее в демографско отношение и да има някаква икономическа перспектива. Тази оценка се споделя и в общинския план за развитие на общината за периода 2014 – 2020 г. Ето кратка извадка от него:

- В 60% от семействата няма деца под 16 години, 31% имат само едно дете, 7% - две деца и 2,5% - три и повече деца (с. 14).
- 78% от населението е със средно или основно образование. С начално образование са 12%, с незавършено начално – 1%, а 4 души никога не са посещавали училище и са напълно неграмотни. Броят на висшистите в общината е 51 или 8% от населението (с. 15).
- Няма функциониращи детски градини. Функционира само едно защитено общинско училище за ученици до 8-ми клас с 39 ученици и трима учители. Обучението се провежда в слети паралелки. Поради демографския срив се налага допълнително извозване на ученици от ромски произход от областния град Кюстендил, за да се покриват стандартите и да не се закрива училището. (курсивът е наш) (с. 18).
- За периода 2007-2012 г. в община Трекляно са обявени 328 нови работни места, от които 309 са по програми за заетост, а 19 са на първичния трудов пазар (с. 18).
- Туризмът в община Трекляно не е разработен, няма развитие и не носи приходи (с. 20).
- Всичките 7 действащи предприятия в община Трекляно са микро с до 9 заети лица. Работната заплата е с 31% по-ниска от средната за страната (с. 21).
- Повечето от собствениците на земя не извършват икономически доходоносна дейност извън домашното си стопанство с производство за лични нужди. Повечето от заетите лица са около и над 65 год. възраст (с. 21).

- Общата численост на Общинска администрация – Трекляно е 30 щатни бройки. Общината... няма нужния човешки ресурс и капацитет за самостоятелно изпълнение на Общинския план за развитие за 2014-2020 г. (с. 28).
- За 2013 г. макрорамката по приходно-разходната част на бюджета е в размер на 1,258 млн. лева. От собствените приходи на общината данъчните приходи са в размер на 12 хил. лева, неданъчни приходи – 28 хил. лева (с. 29).
- Община Трекляно няма финансов капацитет за самостоятелно финансиране на проекти и дейности от Общинския план за развитие. В бюджета няма заделени средства за разработване, управление, изпълнение и съфинансиране на проекти и дейности от ОПР (с. 30). (Общински план за развитие на община Трекляно, 2014 – 2020 г.)

Както се казва – без коментар! Ще добавим само, че собствените приходи на общината формират едва 3% от приходно-разходната част на нейния бюджет и тя е изцяло зависима от държавата! За съжаление, в подобно състояние на „командно дишане” са все повече от малките общини в страната.

Заклучение. Изводи и препоръки

Подготвяните промени в броя и обхвата на районите за планиране на нива NUTS 1 и NUTS 2 няма да решат натрупаните с времето регионални диспропорции и проблемите на административно-териториалното устройство на България. Необходимо е да се внесат изменения и допълнения в текстовете на нормативните документи, регламентиращи АТУ. Те трябва да осигурят възможности за намаляване на броя и окрупняване на административно-териториалните единици - общини и области, включително и на съставните административно-териториални единици - кметства и райони. Конкретните практически действия трябва да започнат с изменения и допълнения в ЗАТУРБ, например:

- вписаният конкретен брой на административните области в текста на чл. 6 (1) да отпадне;
- да се добавят нови текстове към съответните раздели на глава II, глава III и глава IV от ЗАТУРБ, които да регламентират реда за закриване на области, общини, райони, кметства и населени места при трайно намаляване на броя на фактическото население под установените нормативи съгласно реламентите на ЕС и на страната;
- да бъдат определени такива нормативи на национално равнище, фиксиращи необходимия минимален брой на населението за административно-териториалните единици, под който се пристъпва към тяхното закриване (напр. 4 хил. души за община);
- да отпадне текстът на чл. 8 (1) т. 4, изискващ максималната пътно-транспортна отдалеченост на населените места от центъра на новосъздаваните общини да е не повече от 40 км;
- изискването на чл. 8 (1) т. 5 от условията за създаване на нова община (доказана възможност за финансиране на разходите на новосъздаващата се община със собствени приходи в размер не по-малко от половината от средния за общините, предвиден в утвърдения за съответната година републикански бюджет) да се въведе като допълнителен критерий при вземане на решение за закриване на общини с население под определения национален норматив.

Внасянето на изменения и допълнения в ЗАТУРБ ще наложи изменения и в други нормативни актове, свързани с административно-териториалното устройство и регионалното планиране в Република България. Тяхната преработка излиза извън целите и задачите на настоящото изследване. С неговото представяне авторите му се надяват да инициират по-задълбочена обществена дискусия и предприемането на адекватни действия от страна на правителството и парламента за провеждането на цялостна административно-териториална реформа в страната.

Източници:

1. Актуализирана национална стратегия за демографско развитие на населението в република България (2012 – 2030 г.). МТСП, София, 2012. Достъпно на www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=3009. Посетен на 9.10.2017 г.
2. Алексиев, Я. Все повече, все по-малки български общини. <https://www.economic.bg/bg/news/8/vse-poveche-vse-po-malki-balgarski-obshtini.html>.
3. България. Райони, области, общини. УИ „Св. Климент Охридски“. София, 2010.
4. География на България. Том 2. Икономическа география. Географски институт при БАН. София, 1981.
5. География на България. Том 3. Физикогеографско и социално-икономическо райониране. Географски институт при БАН. София, 1989.
6. Деведжиев, М. Кратка история на селищното развитие по българските земи. Изд. на ОФ. София, 1979.
7. Закон за административно-териториалното устройство на Република България. Обн. ДВ. бр. 63 от 14 Юли 1995 г., изм. и доп. 1996 – 2017 г.
8. Закон за местното самоуправление и местната администрация. Обн. ДВ. бр. 2 от 17 Септември 1991 г., изм. и доп. 1995 – 2018 г.
9. Закон за регионалното развитие. Обн. ДВ. бр. 50 от 30 Май 2008 г., изм. и доп. 2009 – 2018 г.
10. Левков, К. Демографският преход и демографският проблем в България. Сп. “Ново знание”, бр. 5, 2017, с. 95-110.
11. Население и демографски процеси през 2017 година. <http://www.nsi.bg/bg/content/16081>.
12. Население по области, общини, местоживееене и пол. <http://www.nsi.bg/bg/content/население-по-области-общини-местоживееене-и-пол>.
13. Национална концепция за пространствено развитие на Република България 2013 – 2025 г.
14. Национална стратегия за регионално развитие на Република България 2012-2022 г.
15. Национален регистър на населените места. <http://www.nsi.bg/nrm>.
16. Общински план за развитие на община Трекляно, 2014 – 2020 г.
17. Портал за отворени данни на Република България // <https://opendata.government.bg>.
18. Прогноза за населението на България по пол и възраст. НСИ, 2015.
19. Районите, областите и общините в Република България 2016. НСИ, София, 2018.
20. Указ № 1 от 05.01.1999 г. за утвърждаване границите, административните центрове на области и общини, включени в тях, издаден от Президента на РБ, обн., ДВ, бр. 2 от 8.01.1999 г.
21. REGULATION (EC) № 1059/2003 of the european parliament and of the Council of 26 May 2003 on the establishment of a common classification of territorial units for statistics (NUTS).
22. <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00002&plugin=1>.
23. <http://europa.eu.int>.
24. <http://obshtinite.bg>.
25. <https://opendata.government.bg>.
26. <http://www.grao.bg>.
27. <http://www.ekatte.com>.
28. <http://www.nsi.org>.